

С. В. ШУБІНА,
канд. екон. наук, доцент кафедри Обліку та оподаткування
А. Є. ЕКГАРДТ,
магістр, Харківський навчально-науковий інститут Державного
вищого навчального закладу «Університет банківської справи»

НЕОБХІДНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Зростання ролі прибутку як джерела забезпечення інтересів держави, власників та персоналу підприємств, ставить перед керівниками підприємств, бухгалтерами та науковцями актуальне питання, змістом якого є розробка і впровадження методів ефективного управління формуванням прибутку в процесі господарської діяльності. Це передбачає удосконалення існуючих методів його обліку, аналізу та аудиту, з врахуванням вимог національних, міжнародних стандартів та сучасних досягнень інформаційних технологій. Розв'язання цих завдань потребує ретельного дослідження існуючого на сьогоднішній день досвіду, що необхідно для встановлення об'єктивності у визначенні напрямків удосконалення методики обліку, аналізу і аудиту фінансових результатів.

Над вирішенням зазначеної вище проблеми працювало багато закордонних та вітчизняних вчених. Аналіз наукових поглядів свідчить про необхідність удосконалення теоретико-методичних підходів щодо аналізу фінансових результатів, особливо що стосується їх факторного аналізу та оцінки, та виступає важливим питанням в системі управління підприємством в цілому.

Запорукою успішності будь якого бізнесу є передбачення майбутнього фінансового стану підприємства, визначення очікуваного розміру його фінансування [1]. Тому якісний прогноз фінансових результатів діяльності підприємства в поєднанні з аналізом головних чинників впливу – надійна інформаційна основа для керівництва підприємства щодо прийняття поточних і стратегічних рішень.

Як відомо, комплексний аналіз фінансових результатів складається з таких етапів: аналіз фінансової звітності підприємства (вертикальний та горизонтальний аналіз ресурсного й фінансового потенціалу, аналіз структури капіталу за системою показників, аналіз фінансових результатів та їх складових (доходів, витрат), факторний аналіз чистого прибутку); аналіз показників рентабельності підприємства (аналіз показників дохідності, рентабельності власного капіталу, рентабельності активів); прогнозування прибутковості підприємства на наступні періоди (узагальнення результатів аналізу структури капіталу та фінансових результатів, розробка прогнозової

фінансової звітності з урахуванням напрямків оптимізації структури капіталу) [2].

Аналіз фінансових результатів набуває важливого значення, оскільки він є необхідною умовою управління доходами і витратами підприємства. На сьогодні існує велика кількість різноманітних методик такого аналізу. Дослідження доходів і витрат проводиться з метою більш повної оцінки результатів діяльності підприємства, для обґрунтування стратегічних рішень і прийняття при необхідності оперативних заходів. Такий аналіз вимагає конкретизації вимог щодо необхідної інформації різного кола користувачів [3].

Слід зауважити, що саме факторний аналіз фінансових результатів дозволяє поглибити процес дослідження у межах комплексного аналізу діяльності підприємства та відокремити вплив різноманітних чинників на зміну чистого прибутку підприємства [4].

На особливу увагу заслуговує чотирьох факторна модель аналізу чистого прибутку підприємства з використанням такої системи чинників як загальний капітал (ЗК), коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) ($K_{\text{фн}}$), коефіцієнт оборотності власного капіталу ($K_{\text{обвк}}$) та рентабельність діяльності ($R_{\text{д}}$). Ці чинники мають вагомий вплив на фінансовий результат – прибуток підприємства [5]. Алгоритм побудови багатфакторної моделі й оцінка кількісного впливу факторів на чистий прибуток представлено у таблиці 1. Наведена факторна модель є адекватною і використовується для оцінки впливу визначених факторів.

Таблиця 1

Факторна модель аналізу фінансових результатів	
Побудова чотирьох факторної моделі	
$\text{ЧП} = \text{ЗК} \times \boxed{R_{\text{ЗК}}} \rightarrow \text{Розширення моделі} \rightarrow \text{ЧП} = \text{ЗК} \times \text{ЧП/ЧД} \times \text{ЧД/ВК} \times \text{ВК/ЗК}$ $\rightarrow \text{ЧП} = \text{ЗК} \times K_{\text{фн}} \times K_{\text{обвк}} \times R_{\text{д}}$	
Поетапна оцінка кількісного впливу факторів на зміну чистого прибутку	
$\Delta \text{ЧП}_{\text{ЗК}} = \Delta \text{ЗК} \times K_{\text{фн1}} \times K_{\text{обвк1}} \times R_{\text{д1}}$ $\Delta \text{ЧП}_{K_{\text{фн}}} = \text{ЗК}_2 \times \Delta K_{\text{фн}} \times K_{\text{обвк1}} \times R_{\text{д1}}$	$\Delta \text{ЧП}_{K_{\text{обвк}}} = \text{ЗК}_2 \times K_{\text{фн2}} \times \Delta K_{\text{обвк}} \times R_{\text{д1}}$ $\Delta \text{ЧП}_{R_{\text{д}}} = \text{ЗК}_2 \times K_{\text{фн2}} \times K_{\text{обвк2}} \times \Delta R_{\text{д}}$

Де 1, 2 – відповідно, значення показника за попередній та звітний періоди.

Таким чином, запропонована факторна модель чистого прибутку дозволяє пов'язати структуру ресурсів та джерел їх фінансування з фінансовими результатами підприємства, вона описує взаємозв'язок структури економічного потенціалу підприємства з його доходами, витратами та фінансовими результатами та націлена на виявлення резервів підвищення прибутку, рентабельності та поліпшення фінансового стану в цілому.

Література

1. Білик М. Д. Методи фінансового планування і прогнозування в управлінні фінансами // Формування ринкових відносин. 2014. № 9 С. 79-84.
2. Шубіна С.В. Фінансовий аналіз у схемах і таблицях: [навчальний посібник] / С.В Шубіна, Т.С. Пічугіна, О.Ю. Мірошник. - Львів «Новий світ - 2000» - 2011. - 326[2] с.
3. Шикаренко Д. В. Особливості аудиту та аналізу фінансових результатів // Бухгалтерський облік, аналіз і аудит. 2017. № 3. С. 181 – 185
4. Шубіна С.В., Екгардт А. Є. Теоретико-методологічні підходи до проведення комплексного аналізу фінансових результатів діяльності підприємства/ С.В. Шубіна, А. Є. Екгардт // Труді XIII-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум -2017»» (6-8 грудня 2017 р., м. Харків). – Х: НТУ «ХПІ», 2017. – с. 53-55.
5. Шубіна С. В., Сулименко К. С. Теоретико-методичні підходи до аналізу витрат, доходів та фінансових результатів // Вісник УБС. 2017. №3.